

Darwin ja elämän suunnittelu

■ Anto Leikola

Kiinnitin Heikki Mäntylän kirjoituksessa ”Olemme systeemin osia” (*Tieteessä tapahtuu* 7/2010) huomioni virkkeeseen, jossa viitattiin Darwiniin: ”Nykyiset evolutionistit, päinvastoin kuin teorian luoja Charles Darwin, katsovat myös ettei suunnittelijaa tarvita.” Jäin miettimään, missä ja miten Darwin olisi viitannut evoluution suunnitteluun. Useimmiten hän korosti sitä, että evoluutiota ei pidä ajatella ennalta suunnattuna, vaikka se jälkepäin näyttääkin (ainakin meidän kohdallamme) edenneen kohti yhä korkeampia muotoja. Eikä hän suinkaan kaihtanut käyttämästä käsitteitä ”alempi” ja ”korkeampi” eri eläinlajien, jopa eri ihmisrotujen vertailussa.

Sanaa ”Luoja” – Creator – Darwin käytti *Lajien synnyssä* vain kerran, kirjan viimeisessä

virkkeessä ja siinäkin vasta toisesta painoksesta lähtien. Ensimmäisestä painoksesta, jota esimerkiksi Pertti Rannan uusi suomennos (2009) noudattaa, se puuttuu. Pidetään ilmeisenä, että Darwin lisäsi sen tekstiin ystäviensä huomautuksen johdosta, joko siksi että ilmaisu ”elämä on hengitetty (tai puhallettu)”, has been breathed, tuntuisi vaativan subjektia, tai siksi että tuo ilmaisu herätti liikaa ärtymystä uskonnollisissa piireissä. Mutta olipa ”hengityksellä” tekijä tai ei, se ei mitenkään merkitse, että evoluutio olisi samalla saanut suunnitelman tai että joku olisi sitä myöhemminkään suunnitellut.

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston oppihistorian professori (emeritus).